

101 KIRI

RELIGIOONI TÕELINE OLEMUS

RELIGIOON kui inimkogemus ulatub areneva ürginimese primitiivsest hirmuorjusest nende tsiviliseeritud surelike üleva ja suursuguse usuvabaduseni, kes on täiesti teadlikud enda kui Jumala poja igavesest seisusest.

² Religioon on edeneva sotsiaalse evolutsiooni arenenud eetika ja kõlbluse esiisa. Ent religioon ei ole isenesest vaid kõlblusliikumine, ehkki usundi väliseid ja ühiskondlikke avaldumisi mõjutab tugevalt inimühiskonna eetiline ja kõlbeline jõud. Religioon on alati inimese arengulisele olemusele innustuseks, kuid pole selle evolutsiooni saladus.

³ Religioon, isiksuse veendumus-usk, võib alati võidutseda mitteuskuvast ainelisest meelest sündinud meelegeite pealiskaudselt vastuolulise loogika üle. On tõesti olemas tõeline ja ehe sisehäääl, see „tõeline valgus, mis valgustab igat inimest, kes tuleb maailma”. See vaimne juhatus erineb inimese südametunnistuse eetilise ajendusest. Religioosne kindlustunne on midagi enam kui paatoslik tunne. Usundist tulenev kindlustunne ületab meelemõistuse, isegi filosoofia loogika. Religioon *ongi* usk, usaldus ja kindlustunne.

1. TÕELINE RELIGIOON

¹ Tõeline religioon ei ole filosoofiliste uskumuste süsteem, mida saaks läbi arutada ja kinnitada loomulike tõenditega, ent see pole ka fantastiline ja müstiline kirjeldamatute ekstaatiliste tunnete kogemine, mida võivad nautida vaid romantilised müstitsismile pühendunud. Religioon ei ole mõistuse saadus, kuid seestpoolt vaadelduna on see täiesti arukas. Religioon ei ole tuletatud inimliku filosoofia loogikast, kuid on sureliku inimese kogemusena täiesti loogiline. Religioon on jumalikkuse kogemine areneva kõlbelse olendi teadvuses; see esindab igavese reaalsuse tõelist kogemust ajas, vaimse rahulolu leidmist, viibides veel lihalikus kujus.

² ¶ Mõttekohandajal pole eneseväljenduseks eriomast mehhanismi, pole müstilist religioosset võimet usulisi tundeid vastu võtta ega väljendada. Need kogemused tekivad sureliku meele loomulikult korraldatud mehhanismi kaudu. See on üks põhjus, miks Kohandajal on raske otseselt suhelda ainelise meelega, milles ta alaliselt elab.

³ Jumalik vaim astub sureliku inimesega kontakti mitte tunnete või emotsioonide kaudu, vaid kõrgeima

ja vaimsustunuima mõtte vallas. Just teie *mõtted*, mitte tunded juhivad teid Jumala poole. Jumalikkude olemust võidakse tajuda vaid meele silmadega. Ent tõeliselt näeb Jumalat ja kuuleb oma sisimas elavat Kohandajat vaid puhas meel. „Ilma pühaduseta ei saa ükski Isandat näha.” Niisugust sisemist ja vaimset osadust nimetatakse vaimseks taipamiseks. Sellised religioossed kogemused tulenevad Kohandaja ja Tõe Vaimu ühisest tegevusest inimmeelele jäetud muljest, kui need toimivad arenevate Jumala poegade ideede, ideaalide, taipamiste ja vaimupüüdluste seas ja neile suunatuna.

⁴ Religioon elab ja õitseb seega mitte nägemise ja tunde, vaid pigem usu ja taipamise kaudu. See ei seisne uute faktide avastamises ega ainulaadse kogemuse leidmises, vaid pigem inimkonnale juba tuntud faktide uute ja vaimsete *tähenduste* avastamises. Kõrgeim religioosne kogemus ei sõltu varasematest uskumustest, traditsioonidest ega autoriteedist, samuti ei tule ne religioon ülevatest tunnetest ega puhtmüstilistest emotsioonidest. See on pigem sügav ja tegelik vaimse osaduse kogemine inimmeeles peituvate vaimumõjudega ning kuna see kogemus on psühholoogiliselt määratletav, siis on see üksnes reaalse Jumalasse uskumise kogemine puhtisikliku tõelise kogemusena.

⁵ ¶ Religioon ei ole küll ainelise kosmoloogia rationalistlike arutluste tulemus, kuid on vaatamata sellele loodud täiesti ratsionaalse kaemuse poolt, mis tekib inimese meeles. Religioon ei sünni müstilistest meditatsioonidest ega üksildastest mõtisklustest, ehkki on ikka rohkem või vähem müstiline ja puhtintellektuaalse arutluse ja filosoofilise loogika seisukohalt alati määratlematu ja seletamatu. Tõelise religiooni idud tekivad kõlbelse eneseteadvuse vallas ja need ilmnevad inimese vaimse taipamise kasvades, selles inimeseksuse omaduses, mis tekib tänu Jumalat ilmutava Mõttekohandaja kohalolekule Jumalat ihkavas surelikus meeles.

⁶ Usk ühendab moraalse taipamise väärtuste täpse äratundmisega ja varemeksisteerinud arenev kohusetunne on tõelise religiooni eelkäija. Usukogemus annab lõppkokkuvõttes teatava teadlikkuse Jumalast ja kõhklematu kindlustunde uskuva isiksuse ellujäämise suhtes.

⁷ Seega võib näha, et religioossed igatsused ja vaimsed tungid ei tekita inimeses mitte ainult *soovi* uskuda Jumalasse, vaid on oma olemuselt ja jõult pigem

sellised, et inimeses tekib sügav veendumus *vajaduses* Jumalasse uskuda. Areneva kohusetunde ja oma kohustuste tunnetamine pärast ilmutuslikku valgustumist jätab inimese kõlbelsele olemusele nii sügava jälje, et ta jõuab lõpuks sellisesse vaimuseisundisse ja hingehoiakusse, kus ta järeldab, et *tal pole õigust Jumalasse mitte uskuda*. Nende valgustatud ja distsiplineeritud inimeste kõrgem filosoofiaülene tarkus õpetab neile lõpuks, et kahtlemine Jumalal või tema headuse mitteusaldamine tähendaks truudusetust kõige *tõelisema* ja *sügavama* suhtes inimmeeles ja hinges — jumaliku Kohandaja suhtes.

2. RELIGIOONI TÕELISUS

¹ Religiooni tõelisus seisneb mõistlike tavaliste inimeste usukogemuses, ja üksnes selles. Religiooni saab üldse vaid selles mõttes teaduslikuks või isegi psühholoogiliseks pidada. Ilmutuse ilmutuslikkust tõendab seesama inimkogemus: asjaolu, et ilmutus sünteesib näiliselt lahknevad loodusteadused ja teoloogia järjekindlaks ja loogiliseks universumifilosoofiaks, teaduse ja religiooni kooskõlastatud ning katkematuks seletuseks, luues selliselt meelega harmoonia ja hinge rahulolu, mis vastab inimkogemuses neile sureliku meelega küsimustele, mis ihkavad teada, *kuidas* Lõpmatu oma tahet ja kavasid aine, meelega ja vaimu kaudu teostab.

² Arutlus on teaduse meetod, usk on religiooni meetod, filosoofia püüab kasutada meetodina loogikat. Ilmutus kompenseerib morontia-vaatepunkti puudumise, andes meetodi, kuidas meelega abil saavutada ühtne reaalsusest arusaamine ning aine ja vaimu suhete mõistmine. Tõeline ilmutus ei muuda teadust kunagi ebaloomulikuks, religiooni mittemõistlikuks ja filosoofiat ebaloogiliseks.

³ Arutlus võib teaduslike uuringute toel viia looduse kaudu tagasi Algpõhjuseeni, kuid on tarvis religiooset usku, et muundada teaduse Algpõhjus päästvaks Jumalaks; peale selle on vaja ilmutust, et kinnitada seda usku, seda vaimset taipamist.

⁴ On kaks peapõhjust, miks uskuda sellisesse Jumalasse, kes aitab kaasa inimese ellujäämisele:

⁵ 1. inimkogemus, isiklik kindlustunne, sisimas elava Mõttekohandaja algatatud ja mingil viisil kinnistatud lootus ja usaldus;

⁶ 2. tõeilmutus, avaldugu see kas Tõe Vaimu otsese isikliku hoolekande, jumalike Poegade maailmale annetamise või kirjasõnalise ilmutamise kaudu.

⁷ ¶ Teadus lõpetab oma põhjenduste otsimise hüpoteesiga Algpõhjusest. Religioon ei peatu oma usulennul enne, kui on kindel päästvas Jumalal. Teaduse

eristav uurimisviis lubab oletada Absoluudi reaalsust ja eksistentsi. Religioon usub kindlalt isiksuse ellujäämisele kaasa aitava Jumala reaalsust. Ilmutus teeb midagi, mis metafüüsikal on täielikult ebaõnnestunud ja mida ei suuda osaliselt isegi filosoofia: kinnitab, et see teaduse Algpõhjus ja religiooni päästev Jumal *on üks ja sama Jumalus*.

⁸ ¶ Teadusele on tõenduseks põhjendus, religioonile usk, filosoofiale loogika, kuid ilmutust kinnitab vaid inimlik *kogemus*. Teadus annab teadmisi, religioon õnnelikkuse; filosoofia ühtsuse; ilmutus kinnitab selle kõigse reaalsuse kolmühtse käsitlusviisi kogemuslikku kooskõla.

⁹ Looduse üle arutlemisel võib tulla ilmsiks ainult looduse Jumal, liikumise Jumal. Loodus ilmutab vaid ainet, liikumist ja elusolekut — elu. Aine koos energiaga avaldub teatavatel tingimustel eluvormides, ent kuigi looduslik elu on selliselt suhteliselt pidev nähtus, on see isendite osas täiesti ajutine. Loodus ei anna alust loogiliselt inimisiksuse ellujäämisse uskuda. Usklik inimene, kes leiab Jumala loodusest, on juba enne leidnud sellesama isikulise Jumala omaenda hingest.

¹⁰ ¶ Usk ilmutab Jumalat hinges. Ilmutus, mis asendab arenevas maailmas morontiaaipamist, võimaldab inimesel näha looduses sedasama Jumalat, keda usk näitab tema hinges. Seega ületab ilmutus edukalt ainelise ja vaimse, isegi loodud-olendi ja Looja, inimese ja Jumala vahelise kuristikku.

¹¹ Looduse üle arutlemine viitab loogiliselt sellele, et loodust juhib mõistus, isegi sellele, et seda kontrollib elav olend, kuid mingit isikulist Jumalat see rahuldaval viisil ei ilmuta. Teisest küljest ei avalda loodus midagi, mis välistaks universumi pidamist religioosse Jumala kätetööks. Jumalat ei saa leida ainuüksi looduse kaudu, ent kui inimene on tema muul teel leidnud, on looduse uurimine universumi kõrgema ja vaimsema tõlgendamisega täielikus kooskõlas.

¹² ¶ Ilmutus kui pöördeline nähtus on tsükliline, isikliku inimkogemusena on see pidev. Jumalikkus toimib surelikus isiksuses kui Kohandaja kink Isalt, kui Poja Tõe Vaim ja Universumi Vaimu Püha Vaim, ning need kolm surelikuülest annetust on ühendatud inimese kogemuslikus arengus Ülima hoolitsusena.

¹³ Tõeline religioon on tegelikkuse sügav mõistmine, kõlbelse teadlikkuse usuvili ja mitte mingi dogmaatilistest doktriinidest koosneva terviku pelgalt mõistuslik heakskiit. Tõeline religioon on kogemus, et „seesama Vaim tunnistab koos meie vaimuga, et me

oleme Jumala lapsed”. Religioon ei tähenda teoloogilisi teese, vaid vaimset taipamist ja hingelise usalduse ülevust.

¹⁴ Teie sügavaim olemus — jumalik Kohandaja — loob teie õiglusejanu, teatava iha jumaliku täiuse järele. Religioon tunnetab usust selle sisemist sündi jumalikkuseni jõudmise järele; ja nii tekibki hingeline usaldus ja kindlustunne, millest saate teadlikuks kui pääsemisteest, teest, mis aitab ellu jääda isiksusel ja kõigil neil väärtustel, mida olete hakanud tõelisteks ja headeks pidama.

¹⁵ ¶ Usundi mõistmine ei ole kunagi sõltunud ega hakkagi sõltuma õpetatusest või targast loogikast. See seisneb vaimses taipamises ja just seepärast on mõnel maailma suurimal usuõpetajal ning isegi prohvetil olnud vahel nii vähe maailma tarkust. Religioosne usk on kättesaadav nii õpetatutele kui ka õpetamatutele.

¹⁶ Usund peab alati olema omaenda kriitik ja kohunik; seda ei saa kunagi vaadelda, veel vähem mõista väljastpoolt. Teie ainsaks tagatiseks isikulise Jumala olemasolule on teie enda arusaam oma usust vaimsetesse asjadesse ja kogemustest nendega. Kõigil neil teie kaastel, kellel on samasuguseid kogemusi olnud, pole vaja mingeid tõendeid Jumala isikulisuse või tõelisuse kohta, kuid kõigile teistele, kes pole Jumalas nii kindlad, ei ole ükski argument kunagi piisavalt veenev.

¹⁷ Psühholoogia võib ju püüda uurida religiooside reaktsioone sotsiaalsele keskkonnale kui nähtust, aga eales ei saa loota, et ta tungib religiooni tegelike ja sisimate motiivide ja mõjudeni. Vähegi arukat seletust looduse ja religioosse kogemuse sisu kohta võivad pakkuda ainult teoloogia, usuvaldkond ja ilmutuse meetod.

3. RELIGIOONI OMADUSED

¹ Religioon on nii elujõuline, et püsib ka tarkuseta. See elab vaatamata oma saastumisele ekslikest kosmoloogilistest õpetustest ja väärfilosoofiatest; see elab üle isegi metafüüsikas valitseva segaduse. Religiooni kõigi ajalooliste muutuste käigus on püsima jäänud alati see, mis on inimese arengule ja ellujäämisele vältimatult vajalik: eetiline südametunnistus ja kõlbeline teadvus.

² Usk-taipamine ehk vaimne intuitsioon on anne, mis on saadud kosmiliselt meelelt koos Mõttekohandajaga, Isa kingitusega inimesele. Vaimne mõistmine, hinge tarkus, on Püha Vaimu annetus, Loova Vaimu

kingitus inimesele. Vaimne filosoofia, vaimureaalsuste tarkus on Tõe Vaimu annetus, annetuvate Poegade ühine kingitus inimlastele. Nende vaimu annetuste kooskõlastumine ja lõimumine teevadki inimesest tema potentsiaalse saatuse mõttes vaimisiksuse.

³ See on sama vaimisiksus primitiivsel ja embrüonaalsel kujul, mis kuulub Kohandajale ja elab üle keha loomuliku surma. Sel vaimse päritoluga liit-olemusvormil, mis on ühenduses inimkogemusega, on võimalik jumalike Poegade seatud eluteel ellu jääda (Kohandaja eestkoste all) pärast meelest ja aimest koosneva ainelise mina lagunemist, kui see ainelise ja vaimse ajutine ühendus elu alalhoidva liikumise lakkamisega lõpeb.

⁴ Religioosse usu kaudu ilmutab end inimese hing ja näitab oma esilekerkiva olemuse potentsiaalset jumalikkust sel iseloomulikul viisil, millega ajendab su-relikku isiksust reageerima teatavates pingutavates intellektuaalsetes ja proovilepanevates sotsiaalsetes olukordades. Ehe vaimne usk (tõeline kõlbeline teadlikkus) ilmneb selles, et see:

⁵ 1. kutsub esile eetika ja kõlbluse arengu, vaatamata loomupärastele ja ebasoodsatele loomlikele kalduvustele;

⁶ 2. tekitab ülevat usaldust, et Jumal on hea, isegi vaatamata kibedale pettumusele ja hävitavale lüüasaamisele;

⁷ 3. annab sügava julguse ja eneseusalduse, vaatamata vaenulikele loodusjõududele ja füüsilisele õnnetusele;

⁸ 4. näitab üles seletamatut tasakaalukust ja püsivat rahulikkust, vaatamata nõutukstegevatele haigus-tele ja isegi rasketele füüsilistele kannatustele;

⁹ 5. säilitab salapärase tasakaalukuse ja isiksuse enesevalitsemise vääritikohtlemise ja jõhkraima ebaõigluse olukorras;

¹⁰ 6. hoiab alal jumalikku usku lõpuks saavutata-vasse võitu, vaatamata näiliselt pimedale saatuse julmustele ja loodusjõudude pealtnäha täielikule ükskõiksusele inimeste heaolu suhtes;

¹¹ 7. usub kõigutamatult Jumalasse, vaatamata kõigile vastupidistele loogilistele tõestustele, ja paneb edukalt vastu igasugusele muule intellektuaalsele sofistikalale;

¹² 8. ilmutab jätkuvalt vankumatut usku hinge ellujäämisse, vaatamata väärteaduse petlikele õpetustele ja väära filosoofia veenvaina kõlavatele eksiarvamustele;

¹³ 9. elab ja võidutseb, vaatamata nüüdisaja keeruliste ja ühekülgset arenenud tsivilisatsioonide purustavale ülekoormusele;

¹⁴ 10. aitab kaasa altruismi jätkuvale püsimisele, vaatamata inimeste isekusele, vastuoludele ühiskonnas, töösturite ahnusele ja poliitilistele väärarvestustele;

¹⁵ 11. püsib kindlalt ülevas usus universumi ühtsusesse ja jumalikku juhtimisse, vaatamata kimbatuseajavale pahele ja patule;

¹⁶ 12. jätkab Jumala palveldamist, vaatamata kõigele. Julgeb kuulutada: „Kui ta ka mu tapaks, teeniksin ma teda ikkagi.”

¹⁷ ¶ Me teame seega kolme nähtuse kaudu, et inimeses elab vähemalt üks või mitu jumalikku vaimu: esiteks isikliku kogemuse — religioosse usu kaudu; teiseks ilmutuse kaudu — isiklikult ja rahvuslikult; ja kolmandaks nende erakordsete ning loomuvastaste reaktsioonide hämmastava ilmutamise kaudu tema ainelisele keskkonnale, nagu näitab eeltoodud kaheteistkümne vaimse hoiaku ilmutamine reaalse inimeksistenti tegelikes ja proovilepanevas olukordades. Ja neid on veel teisigi.

¹⁸ Just see elujõuline ja energiline usu ilmutamine religiooni vallas annab surelikule inimesele õiguse kinnitada inimloomuse krooniks oleva annetuse, religioosse kogemuse isiklikku omamist ja vaimset tõelisust.

4. ILMUTUSE PIIRANGUD

¹ Kuna teie maailm ei ole üldiselt teadlik päritolust, isegi füüsilisest päritolust, on osutunud otstarbekaks aeg-ajalt kosmoloogiaalast õpetust anda. Ja see on tulevikus alati probleeme tekitanud. Ilmutamist puudutavad seadused piiravad meid suuresti, sest meil on keelatud anda teenimatuid ja enneaegseid teadmisi. Igasugusest ilmutatud religiooni raames esitatavast kosmoloogiast kasvatakse üsna pea välja. See tõttu tekib ilmutuse tulevastel uurijatel kiusatus heita kõrvale selles sisalduvad ehtsa usutõe elemendid, sest nad avastavad selles esitatud kosmoloogilistes õpetustes vigu.

² Inimkond peaks mõistma, et meid, kes me tõe ilmutamisel osaleme, piiravad väga rangelt meist kõrgemal seisjate juhised. Meil ei ole lubatud ennustada tuhande aasta pärast tehtavaid teadusavastusi. Ilmutajad peavad toimima vastavalt ilmutamisvõitlustes antud juhiste. Me ei näe võimalust seda raskust ületada, ei praegu ega ka tulevikus. Me teame väga hästi,

et kuigi ilmutuslike tekstide seeria ajaloolised faktid ja usutõed jäävad ka eelolevate aegade ürikutesse kirja, vajavad paljud meie väited füüsiliste teaduste vallas juba mõne aasta pärast ümberhindamist teaduse edusammude ning uute avastuste valguses. Me näeme neid uusi arenguid praegugi ette, kuid meil pole lubatud neid inimeste poolt veel avastamata fakte ilmutuslikes ürikutesse lisada. Tuleb aru saada, et ilmutused ei tarvitse olla taevaliku juhatuse all kirja pandud. Nende ilmutuste kosmoloogia *ei ole taevalik*. Seda piirab meile tänapäeva teadmiste kooskõlastamiseks ja sortimiseks antud luba. Jumalik ja vaimne taipamine on küll kingitud, kuid *inimlik tarkus peab välja arenema*.

³ ¶ Tõde on alati ilmutus: eneseilmutus, kui see tekib sisimas elava Kohandaja töö tulemusena; ephhiiline ilmutus, kui see esitatakse mõne teise taevase toimija, rühma või isiksuse tegevuse tulemusena.

⁴ Lõpuks tuleb religiooni üle otsustada selle viljade järgi, selle järgi, mil viisil ja mil määral see eneses peituvat jumalikku täiuslikkust ilmutab.

⁵ ¶ Tõde võib olla ka vaid suhteliselt taevalik, kuigi ilmutus on alati vaimne nähtus. Kosmoloogiaalased väited ei ole küll kunagi taevalikult kirja pandud, kuid need on siiski tohutult väärtuslikud ilmutused, sest selgitavad vähemalt ajutiselt teadmisi sel teel, et:

⁶ 1. vähendavad segadust, kõrvaldades autori-teetselt vigu;

⁷ 2. kooskõlastavad teadaolevaid või peagi teatavaks saavaid fakte ja tähelepanekuid;

⁸ 3. taastavad tähtsaid kadumaläinud teadmiste-tükikesi kauges minevikus toimunud pöördelistest sündmustest;

⁹ 4. varustavad informatsiooniga, mis täidab muul viisil kogutud teadmistes eluliselt tähtsaid puuduvaid lünki;

¹⁰ 5. esitavad kosmilisi andmeid viisil, mis valgustab nendega kaasnevas ilmutuses sisalduvaid vaimseid õpetusi.

5. ILMUTUSE TULEMUSENA AVARDUV RELIGIOON

¹ Ilmutus kui meetod säästab ajastute kaupa aega, mis kulub evolutsiooni puudutavate vigade eristamiseks ja sõelumiseks vaimsetest tõdedest.

² Teadus tegeleb *faktidega*, religioon tegeleb ainult *väärtustega*. Valgustatud filosoofia kaudu püüab meel

nii faktide kui ka väärtuste tähendusi ühendada, jõudes sel teel täieliku *reaalsuse* kontseptsioonini. Pida meeles, et teadus on teadmiste valdkond, filosoofia tarkuse maailm ja religioon usukogemuse sfäär. Ent religiooni avaldumisel on vaatamata sellele kaks faasi:

³ 1. arenev religioon. Algeline palveldamiskogemus, meelest tulenenud religioon;

⁴ 2. ilmutatud religioon. Nägemus Universumist, mis tuleneb vaimust; kindlus tunne ja usk igaveste reaalsuste säilimisse, isiksuse ellujäämisse ja lõppkokkuvõttes selle kosmilise Jumaluseni jõudmisse, kelle eesmärk on selle kõik võimalikuks teinud. Universumi kava kohaselt peab arenev religioon varem või hiljem ilmutuse tulemusena avarduma.

⁵ ¶ Nii teadus kui ka religioon lähtuvad eeldusest, et loogilistel järeldustel on teatavad üldtunnustatud alused. Seega peab ka filosoofia alustama oma elukäiku kolmest eeldusest:

⁶ 1. aineeline keha;

⁷ 2. inimese aineülene faas, hing või isegi sisimas elav vaim;

⁸ 3. inimmeel, vaimu ja aine, ainelise ja vaimse vaheline suhtlemisvahend ja seos.

⁹ ¶ Teadlased koguvad fakte, filosoofid koordineerivad ideid, prohvetid ülendavad ideaale. Tundmus ja emotsioon on religiooniga alati kaasas käivad nähtused, kuid need ei ole religioon. Religioon võib olla kogemuse tundmine, kuid on vaevalt küll tunde kogemine. Usukogemusse ei kuulu olemuslikult loogika (mõistuspärastamine) ega emotsioon (tundmus), kuigi mõlemad võivad erineval viisil seonduda usu kasutamise reaalsusest omatava vaimse taipamise edendamiseks, kõik vastavalt individuaalse meele seisundile ja temperamendile.

¹⁰ Arenev religioon on arenevas inimeses palveldamissoovi tekitamise ja edendamise tegeleva kohaliku universumi meeleadivaimu annetuse tulemus. Algelised usundid huvituvad otseselt eetikast ja kõlblusest, inimlikust *kohusetundest*. Need eeldavad südametunnistuse olemasolu ja stabiliseerivad suhteliselt eetilisi tsivilisatsioone.

¹¹ Isiklikult ilmutatud religioonide eest vastutavad annetuvad vaimud, kes esindavad Paradiisi-Kolmsuse kolme isikut ja tegelevad otseselt *tõe* avardamisega. Arenev religioon sisendab indiviidile isikliku kohusetunde ideed; ilmutatud religioon paneb üha enam rõhku armastusele, kuldreeglile.

¹² Arenev religioon põhineb täielikult usul. Ilmutus annab lisaks tagatise, et esitab senisest avaramalt tõesid jumalikkusest ja tegelikkusest, mis läbi saadakse veelgi väärtuslikum kinnitus selle tõelise kogemuse kohta, mis tekib areneva usu ja ilmutuses sisalduva tõe vahelisest funktsionaalsest ühendusest. See inimliku usu ja jumaliku tõe funktsionaalne ühendus osutab isiksusele, kes on jõudnud üsna kaugele teel morontiaisiksuse tegelikule kujunemisele.

¹³ ¶ Arenev religioon annab usulise veendumuse ja toetab südametunnistust; ilmutuslik religioon annab usulisele veendumusele lisaks ka elava kogemuse ilmutuses sisalduva tõe kohta. Religiooni kolmas aste ehk usukogemuse kolmas faas on seotud morontia seisundiga, mota kindlama mõistmisega. Morontia-progressi käigus ilmutatud religioossed tõesid avarduvad järjest: te saate teada üha enam tõe kõrgeimast väärtusest, jumalikust headusest, kõiksetest suhetest, igavestest reaalsustest ja lõplikest eesmärkidest.

¹⁴ Morontia-progressi käigus asendub veendumus, mille annab usk, üha enam veendumusega, mille annab tõe. Kui teid lõpuks tegelikku vaimuilmale vastu võetakse, hakkab puhtast vaimsest taipamisest lähtuv kindlustunne toimima usu ja tõe asemel või pigem nende isiksuse varasemate kindlustunde saavutamise viisidega seoses ja koos.

6. ARENEV USUKOGEMUS

¹ Ilmutatud religiooni morontiafaas on seotud *ellujäämiskogemusega* ja selle suur tagantõukaja on soov saavutada vaimutäius. Peale selle on olemas ka kõrgem palveldamistung, millega kaasneb tungiv vajadus laialdasemaks eetiliseks tegevuseks. Morontiataipamine toob kaasa järjest avarduva teadlikkuse Seitsmekordsest, Ülimast ja isegi Viimasest.

² Kogu usukogemuse vältel, alates selle algsest tekimisest ainelisel tasandil kuni täieõiguslikuks vaimuks saamiseni on Kohandaja Ülima eksistentsi reaalsuse isikliku mõistmise saladus; ning sellesama Kohandaja hoida on ka teie transtsendentse Viimase jõudmise usu saladused. Areneva inimese kogemuslik isiksus ühenduses eksistentsiaalse Jumala olemusega Kohandajas loobki võimaluse ülima eksistentsi teostumiseks ja on olemuselt transtsendentse isiksuse piiritletuülese ilmnemise aluseks.

³ ¶ Kõlbeline tahe hõlmab tarkusega avardatud ja religioosse usuga kinnitatud argumenteeritud teadmistest lähtuvaid otsuseid. Need valikud on kõlbelse

iseloomuga teod ja tõendavad moraalse isiksuse olemasolu, mis on morontiaisiksuse ja lõppkokkuvõttes tõelise vaimuseisuse eelkäija.

⁴ Arenevat tüüpi teadmised on vaid protoplasmalise mäluaine kogumid, see on loodud-olendi teadvuse kõige algelisem vorm. Tarkus hõlmab protoplasmalisest mälust formuleeritud ideede ühendamist ja ümberkombineerimist ning need nähtused eristavad inimmeelt puhtloomsest meelest. Loomal on teadmised, kuid tarkus on vaid inimesel. Tarkust omav indiviid saab tõde vastu võtta, kui tema meelele on annetatud Isa ja Poegade vaimud Mõttekohandaja ja Tõe Vaim.

⁵ ¶ Urantiale annetatud Kristus Miikael elas kuni tema ristimiseni areneva religiooni valitsemisajal. Alates sellest hetkest kuni ristilöömiseni, see sündmus kaasa arvatud, tegi ta oma tööd areneva ja ilmutatud religiooni ühiste reeglite järgi. Taaselustamishommikust taevaminekuni läbis ta mitmeid morontiaelu faase, mis tuleb surelikul läbida teel ainelisest maailmast vaimumaailma. Pärast taevassetõusmist sai Miikaelist Ülimuslikkuse kogemise, Ülima mõistmise meister; ja kuna ta oli Nebadonis ainus isik, kellel oli piiramatut võime Ülima reaalsust kogeda, anti talle kohe tema kohaliku universumi ülimusliku suverääni seisus.

⁶ Sisimas elava Kohandajaga ühtesulamine ja temaga selliselt üheks saamine — inimesiksuse ja Jumala olemuse süntees — teeb inimesest potentsiaalselt Ülima elava osa ning see kindlustab kunagisele surelikule olendile igavese esmasünniõiguse lakkamatult osaleda lõplikus universumiteenistuses Ülima heaks ja koos Ülimaga.

⁷ ¶ Ilmutus õpetab surelikule inimesele, et alustamiseks seda suurejoonelist ja põnevat avastusretke, kuldgedes ajas läbi kosmose, peaks ta kõigepealt korrastama teadmised ideedeks-otsusteks. Seejärel tuleb rakendada tarkus raugematult täitma üllast ülesannet muundada ideed üha praktilisemateks, kuid sellele vaatamata taevalikeks ideaalideks, isegi sellisteks arusaamadeks, mis on ideedena nii mõttekad ja ideaalidena nii loogilised, et Kohandaja söandab neid selliselt ühendada ja vaimsustada, et need võivad piiritletud meeles ühineda toimivaks inimese täienduseks, mis on valmis vastu võtma Poegade Tõe Vaimu, Paradiisi tõe — kõikse tõe avaldumisi aegruumis. Idee-otsuste, loogiliste ideaalide ja jumaliku tõe omavaheline kooskõlastamine annab inimesele õiglase iseloomu, mis on eeltingimuseks sureliku vastuvõtmisele morontiaaailmade järjest avarduvasse ja üha vaimsematesse reaalsustesse.

⁸ Jeesuse õpetused olid Urantial esimene religioon, mis hõlmas endas nii täielikult teadmiste, tarkuse, usu, tõe ja armastuse harmoonilist kooskõla, et suutis anda tervenisti ja üheaegselt ajalikku rahu, intellektuaalset kindlust, kõlbelist valgustatust, filosoofilist stabiilsust, eetilist tundlikkust, teadlikkust Jumalast ja positiivset kindlustunnet isikliku ellujäämise suhtes. Jeesuse usk näitas teed inimese pääsemise lõplikkusele, sureliku olendi universumisihi saavutamisele, sest see nägi ette:

⁹ 1. pääsemise ainelistest ahelatest tänu isiklikule arusaamisele Jumala poja seisusest ja sellest, et Jumal on vaim;

¹⁰ ¶ 2. pääsemise intellektuaalsest orjusest, inimese tunnetab tõde ja tõde teeb ta vabaks;

¹¹ ¶ 3. pääsemise vaimupimedusest, inimene tajub surelike olendite vendlust ja on morontiateadlik universumi kõigi loodud-olendite vendlusest; vaimse reaalsuse avastamine-teenimine ja vaimsete väärtuste hüvede ilmutamine-hoolekanne;

¹² ¶ 4. pääsemise mina mittetäielikkusest, universumi vaimutasanditele jõudmine ja lõppkokkuvõttes Havona harmoonia ning Paradiisi täiusse mõistmine;

¹³ ¶ 5. pääsemise minast, eneseteadvuse piiratu-dest, Ülima meele kosmilistele tasanditele jõudmine, kooskõla kõigi teiste eneseteadlike olendite saavutustega;

¹⁴ ¶ 6. pääsemise ajast, igavese elu saavutamine tänu lakkamatule edasilikumisele, tundes ja teenides Jumalat;

¹⁵ ¶ 7. pääsemise piiritletust, täiustunud samasus Jumalusega Ülimas ja Ülima kaudu, millega loodud-olend püüab transtsendentselt avastada Viimast lõpetanujärgsetel absoniitsetel tasanditel.

¹⁶ ¶ See seitsmene pääsemine on samaväärne Kõikse Isa lõpliku kogemuse täieliku ja täiusliku mõistmisega. Kõik see sisaldub potentsiaalselt inimese religioossele kogemusele omase usu reaalsuses. See saab selles sisalduda, sest Jeesuse usku toitsid isegi viimasest kaugemal olevad reaalsused ning see usk ilmutas neid; Jeesuse usk lähenes universumi absoluudi tasandile, nii palju kui see võib arenevas aja ja ruumi kosmoses avalduda.

¹⁷ Jeesuse usu omaksvõtmisega saab surelik inimene ajas eelmaigu igaviku reaalsustest. Jeesus avastas inimkogemuses Lõpliku Isa ning tema sureliku elu lihased vennad võivad talle sellessamas Isa avastamise kogemuses järgneda. Nad võivad isegi saavutada sellistena, nagu on, sama rahulolu kogemusest Isaga, nagu

saavutas Jeesus sellisena, nagu tema oli. Pärast Mii-kaeli viimast annetumist tegelikustused Neadoni universumis uued võimalused ja üks neist oli uus vaimuvalgus kõige Isani viival igavikuteel, mida võivad käia isegi ainelised lihast ja verest surelikud oma esmasel elus kosmose planeetidel. Jeesus oli ja on uus ja elav tee, mille kaudu inimene võib omandada jumaliku pärandi, mis Isa käsul talle kuulub, kui ta seda soovib. Jeesuses ilmnevad küllaga inimkonna, isegi jumaliku inimkonna usukogemuse algused ja lõpud.

7. ISIKLIK USUFILOSOOFIA

¹ Idee on vaid teoreetiline tegevuskava, kindel otus aga tunnustatud tegevuskava. Stereotüüp on tunnustamata omaksvõetud tegevuskava. Isikliku usufilosoofia ülesehitamiseks võetakse materjali nii indiviidi sisemistest kui ka tema keskkonna kogemustest. Inimese sotsiaalne seisund, majanduslikud tingimused, õppimisvõimalused, kõlbelised suundumused, institutsioonilised mõjud, poliitilised arengud, rahvuslikud suundumused ja usuõpetused antud ajas ja kohas on kõik isikliku usufilosoofia kujunemist mõjutavad tegurid. Usufilosoofia mudel sõltub märkimisväärselt loomupärasest temperamendist ja intellektuaalsetest kalduvustest. Inimese isiklike elunormide arengut mõjutavad ka tema kutseala, abielu ja sugulased.

² Usufilosoofia kujuneb välja ideede üldisest arengust ja elukogemustest, sest mõlemat mõjutab kalduvus kaaslasti matkida. Filosoofiliste järelduste põhjendatus sõltub erksast, ausast ja eristamisvõimelisest mõtlemisest ning tundlikkusest tähenduste suhtes ja täpsest hindamisvõimest. Kõlbeliselt arad ei jõua kunagi filosoofilise mõtte kõrgetele tasanditele; uutele kogemustasanditele tungimine ja püüd uurida intellektuaalse elu tundmatuid alasid nõuab julgust.

³ Peagi tekivad uued väärtuste süsteemid; põhimõtted ja normid suudetakse ümber sõnastada; harjumused ja ideaalid omandavad uue kuju; jõutakse mingi ideeni isikulisest Jumalast, millele järgnevad avarduvad arusaamad suhetest sellega.

⁴ ¶ Usulise ja mitteusulise elufilosoofia suur erinevus seisneb tunnustatud väärtuste olemuses ja tases ning selles, kellele ollakse ustav. Usufilosoofia areng jaguneb neljaks faasiks: see kogemus võib üksnes muganduda, alistuda traditsioonidele ja autoriteedile. Või siis võib see rahulduda väikeste saavutustega, millest piisab igapäevaelu stabiliseerimiseks, ning peatub seetõttu juba varakult sellel juhuslikul tasemel.

Need surelikud usuvad, et pole mõtet pingutada. Kolmas rühm liigub edasi loogilise intellektuaalsuse tasemele, kuid peatub seal kultuurilise orjameelsuse tõttu. On tõepoolest hale vaadata mõttehiiglasti vaevlemas nii kindlalt kultuurilise orjuse julmas haardes. Sama haletsusväärne on vaadata neid, kes vahetavad oma kultuurilise orjuse mõne oma nime mittevääriava teaduse aineliste kütmete vastu. Filosoofia neljas tase saavutab vabanemise kõigest traditsioonilistest takistustest ja julgeb ausalt, ustavalt, kartmatult ning tõeselt mõelda, tegutseda ja elada.

⁵ Igasuguse usufilosoofia proovikiviks on see, kas ta eristab ainelise ja vaimse maailma reaalsusi või mitte, tunnistades samal ajal nende ühtsust intellektuaalsetes püüdlustes ja ühiskonna teenistuses. Põhjendatud usufilosoofia ei aja segamini Jumala asju ja keisri asju. Ning see ei tunnista puhta ime esteetilist kultust religiooni aseainena.

⁶ Filosoofia muundab selle algelise usundi, mis oli suures osas südametunnistuse muinasjutt, elavaks kogemuseks kosmilise reaalsuse ülenevatest väärtustest.

8. USK JA USKUMUS

¹ Uskumus jõuab usu tasemele, kui see motiveerib elu ja kujundab eluviisi. Õpetuse aktsepteerimine tõesena ei ole usk, see on vaid uskumus. Ei kindlustunne ega veendumus ole usk. Meeleseisund jõuab usu tasemele alles siis, kui see tegelikult domineerib eluviisi üle. Usk on ehtsa isikliku usukogemuse elav tunnus. Tõde usutakse, ilu imetletakse ja headust austatakse hardalt, kuid neid ei palveldata; niisugune päästvale usule viitav hoiak keskendub ainuüksi Jumalale, kelles on isikustunud kõik see ja veel lõputult enam.

² Uskumus on alati piirav ja siduv, usk aga avardav ja vallandav. Uskumus kinnistab, usk vabastab. Ent elav religioosne usk on enam kui üllaste uskumuste kogum; see on enam kui ülendatud filosoofiline süsteem; see on elav kogemus vaimsetest tähendustest, jumalikest ideaalidest ja ülimatest väärtustest; see on Jumala tundmine ja inimese teenimine. Uskumused võivad saada rühma omandiks, kuid usk peab olema isiklik. Rühmale võib sisendada teoloogilisi uskumusi, kuid usk võib kerkida esile vaid iga üksiku uskliku südames.

³ Usk reedab talle osutatud usaldust, kui söandab eitada reaalsusi ja anda pühendunutele oletatavaid teadmisi. Usk on reetur, kui soosib intellektuaalse teravikkuse reetmist ega pea lugu ustavusest kõrgeimatele väärtustele ja jumalikele ideaalidele. Usk ei hoi- du kunagi kõrvale sureliku elu kohusest probleeme la-

hendada. Elav usk ei soosi vagatsemist, tagakiusamist ja sallimatust.

⁴ Usk ei ahelda loovat kujutlusvõimet ega hellita ka põhjendamatu eelarvamusi teaduslike avastuste suhtes. Usk annab religioonile elujõudu ja sunnib usklikku elama kangelaslikult kuldreegli järgi. Usuline inimese sõltub teadmistest ja usulised püüdlused on sisese juhatauseks ülevale rahule.

9. RELIGIOON JA MORAAL

¹ Ühtki väidetavat religioosset ilmutust ei saa ehtsaks pidada, kui see pole tunnistanud eetilise kohusetunde nõudmisi, mille on loonud ja mida on edendanud varasem, arenev religioon. Ilmutus avardab alati areneva religiooni eetilist silmapiiri, laiendades samal ajal kõigi eelmiste ilmutuste kõlbelisi kohustusi.

² Kui soovite inimese algelist usundit (või ürginimese religiooni) kritiseerida, peaksite arvestama, et peate otsustama ürginimeste ja nende usukogemuste üle vastavalt nende valgustatusele ja südametunnistusele. Ärge tehke seda viga, et mõistate kohut teise inimese usundi üle omaenda teadmistest ja tõest lähtudes.

³ Tõeline religioon on see ülev ja sügav hingeline veendumus, mis meenutab inimesele tungival, et oleks vääri mitte uskuda neid morontiaarealsusi, mis kujutavad endast tema kõrgeimaid eetilisi ja kõlbelisi arusaamu, tema kõrgeimat tõlgendust elu suurimatest väärtustest ja universumi sügavaimatest reaalsustest. Religioon on lihtsalt kogemus intellektuaalse ustavuse allutamiseks vaimse teadvuse kõrgeimatele käskudele.

⁴ Ilutaotlused kuuluvad religiooni vaid sel määral, kui need on eetilised ja rikastavad arusaama kõlblusest. Kunst on religioosne vaid siis, kui see sisaldab kõrgeimast vaimsest motivatsioonist tulenevat eesmärki.

⁵ Tsiiviliseeritud inimese valgustatud vaimne teadvus ei tegele niivõrd mingi konkreetse intellektuaalse uskumusega või ühe konkreetse eluviisiga kui elutõe avastamisega, sureliku elu sageli korduvates olukordades õige ja vääri reageerimisviisi leidmisega. Kõlblusteadvus on vaid nimi, millega tähistatakse nende eetiliste ja esilekerkivate moraalse väärtuste äratundmist ja teadvustamist, mille järgimine igapäevast käitumist kontrollides ja juhtides on inimese kohus.

⁶ Tunnetades küll religiooni ebatäiuslikkust, võib täheldada selle olemuse ja funktsioonide praktikas avaldumist vähemalt kahel viisil:

⁷ 1. religioonile omane vaimne kihk ja filosoofiline pinge kalduvad ajendama inimest projitseerima

oma kõlbelisi väärtushinnanguid otse väljapoole, oma kaasinimeste asjatoimetustele — see on usundi eetilise reaktsioon;

⁸ 2. religioon annab inimmeelele vaimsustatud teadlikkuse jumalikust reaalsusest, mis põhineb eelnevatel arusaamadatel kõlbelistest väärtustest ja on neist usu kaudu tuletatud ning mis kooskõlastatakse arusaamadega vaimsetest väärtustest. Selliselt saab religioon moraaliküsimustes tsensoriks, kõrge moraalse usalduse ja kindluse vormiks reaalsuses, aja täiustunud reaalsustes ja kestvamates igavikureaalsustes.

⁹ Usk saab kõlbelise teadvuse ja pideva tegelikkuse vaimse mõistmise vaheliseks ühenduslüliks. Religioon saab inimese pääseteeks ajaliku ja loodusliku maailma ainelistest piirangutest igavese ja vaimse maailma taevastesse reaalsustesse pääsemise, edeneva morontiamuundumise teel ja kaudu.

10. RELIGIOON KUI INIMESE VABASTAJA

¹ Arukas inimene teab, et ta on looduslaps, osa ainelisest universumist. Ta ei näe individuaalse isiksuse ellujäämist energiauniversumi matemaatilise tasandi liikumistes ja pingetes. Ning ta ei suuda kunagi füüsiliste põhjuste ja tagajärgede uurimise teel näha vaimset reaalsust.

² Inimolend on teadlik ka sellest, et ta kuulub ideesid loovasse kosmosesse, ent kuigi arusaam võib surelikust elust kauem püsida, pole arusaamas endas isenesest midagi, mis näitaks mõtleva inimese isiklikku ellujäämist. Loogika ja mõistuse võimaluste ammendamine ei saa iial ilmutada loogikule või mõistuseinimesele isiksuse ellujäämise igavest tõde.

³ Seaduste aeline tasand näeb ette põhjusliku seose jätkuvuse, tagajärje lõputu reageerimise eelnevale teole; meeletasand lubab arvata arusaamade loomise pidevat jätkumist, kontseptuaalsete võimaluste lakamatut voolu varem eksisteerinud kontseptsioonidest. Ent kumbki neist universumitasanditest ei avalda uudishimulikule surelikule pääseteed tema kui ajuti-se universumireaalsuse seisundi osalisusest ja talumatust määramatusest, sest tema ajalik isiksus on määratud piiratud eluenergiate ammendumisel kustumisele.

⁴ Vaid vaimsele taipamisele juhtiva morontiatee kaudu saab inimene murda tema surelikule seisundile omased kütked universumis. Energia ja meel viivad tagasi Paradiisi ja Jumaluseni, ent ei inimesele annetatud energia ega meel tulene otseselt sellest Paradiisi-Jumalusest. Inimene on Jumala laps vaid vaimses mõttes. Ja see on tõsi, sest Paradiisi Isa on inimesele

praegu annetunud ja elab temas vaid vaimses mõttes. Inimkond suudab jumalikkust avastada ainult usulise kogemuse ja tõelise usu kaudu. Jumala tõe vastuvõtmine usu kaudu võimaldab inimesel pääseda ainelisest piirangutest ja annab talle arukat lootust saada takistamatult liikuda ainelisest maailmast, kus on surm, vaimsesse, kus elu on igavene.

⁵ ¶ Religiooni eesmärgiks pole rahuldada Jumalaga seotud uudishimu, vaid pakkuda intellektuaalset püsivust ja filosoofilist kindlust, stabiliseerida ja rikastada inimelu, sidudes sureliku jumalikuga, osalise täiuslikuga, inimese Jumalaga. Just usuline kogemus annab inimese ideaalikäsitustele eheduse.

⁶ ¶ Jumalikkuse kohta ei saa iial olla teaduslikke ega loogilisi tõendeid. Ainuüksi mõistus ei saa kunagi usukogemuse väärtusi ja hüvesid kehtivaks muuta. Kuid alati on tõsi: igaüks, kes tahab Jumala tahet täita, mõistab vaimsete väärtuste paikapidavust. See pakub surelikul tasandil kõige lähedasemaid tõendeid usukogemuse ehedusest. Niisugune usk võimaldab ainsa pääsetee ainelise maailma mehaanilisest haardest ja intellektuaalse maailma ebatäiuslikkuse moonutavatest vigadest. See on ainus lahendus, kuidas pääseda ummikust, mis valitseb surelike mõtetes individuaalse isiksuse jätkuvast ellujäämisest. See on ainus võimalus jõuda tervikliku tegelikkuseni ja igavese eluni kõikes loodus, milles valitsevad armastus, seadus, ühtsus ja edenev Jumaluse tundmine.

⁷ Religioon leevendab tõhusalt inimese idealistliku eraldatusetunnet või vaimset üksildust; see annab

uskujale Jumala poja, uue ja tähendusrikka universumi kodaniku õigused. Religioon annab inimesele kindlustunde, et järgides hinges aimatavat õiglusekuma, seob ta end lahutamatult Lõpmatu kavaga ja Igavese eesmärgiga. Selline vabanenud hing hakkab end kohe selles uues universumis, oma universumis, koduselt tundma.

⁸ Olles selle usulise muundumise läbi teinud, ei ole te enam orjalik osa matemaatilises kosmosest, vaid Kõikse Isa vabanenud ja tahtega poeg. See vabanenud poeg ei võitle enam üksi ajaliku eksistentsi vältimatu lõpu vastu; ta ei pea enam lootusetut võitlust kogu loodusega; teda ei löö enam vankuma halvav hirm, et ta võib olla juhuse tõttu usaldanud lootusetut pettekujutelmale või sidunud oma usu illusoorse eksitusega.

⁹ Selle asemel on Jumala pojad nüüd värvatud pidama üheskoos lahingut, milles tegelikkus võidutseb eksistentsi üksikute varjude üle. Kõik loodud-olendid saavad lõpuks teadlikuks asjaolust, et Jumal ja kõik peaaegu piiritu universumi jumalikud väed on nende poolt taevalikus võitluses igavese elu ja jumaliku seisundi saavutamiseks. Need pojad, keda usk on vabastanud, on asunud ajalikes võitlustes kindlalt igaviku kõrgeimate jõudude ja jumalike isiksuste poolele; isegi tähed võitlevad oma teel nüüd nende eest; lõpuks vaatavad nad universumile seestpoolt, Jumala vaatepunktist, ja kõik muundub ainelise eraldatuse määramatusest igavese vaimse edasiliikumise garantiiks. Ka aeg ise saab vaid igaviku varjuks, mille Paradiisi reaalsused heidavad kosmose võimsale masinavärgile.

¹⁰ [Esitanud Nebadoni Melkisedek.]